

The Development Process and Approach to Enhance Behavioral Science Researchers¹

Narisara Peungposop² and Thasuk Junprasert²

Received: March 10, 2020 Revised: June 1, 2020 Accepted: June 13, 2020

Abstract

The objectives of this research were to study the development process of behavioral science researchers and to explore approaches to the enhancement of behavioral science researchers following the research and innovation directions of the country. The qualitative case study was adopted. The key informants were selected using purposive sampling based on criterion. The first group consisted of graduate students with outstanding research and the second group consisted of program committees, lecturers, and employers. The data were collected through in-depth interview. A content analysis was used to analyze the data. The results found that behavioral science researchers went through the development process comprised of three stages. The first stage is called “Study Stage” in which students are trained by lecturers both inside and outside the classroom. The second stage is called “Research Stage” in which students prepare to conduct research through self-learning. The last stage is called “Research Publication Stage” in which students are trained after they have finished their research. For the strengthening of curriculum and teaching management was suggested by related parties as a pathway to the enhancement of behavioral science researchers following the research and innovation directions of the country. Based on knowledge yielded by this research can be applied by faculty/institute/bureau and lecturers responsible for graduate programs in different fields of social sciences to teaching and learning in each field’s context.

Keyword: behavioral science researcher, behavioral sciences, applied behavioral science research

---

¹ This paper submitted in partial fulfillment of the research project granted by faculty income in the year of 2018

² Assistant Professor at Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University.
E-mail: narisarap24@gmail.com

กระบวนการพัฒนาและแนวทางการเสริมสร้างนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์¹

นริศรา พิงโพธิ์สม² และ ฐาศุภร์ จันประเสริฐ²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ และค้นหาแนวทางเสริมสร้างนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ให้สอดคล้องกับทิศทางการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ออกแบบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงตามคุณสมบัติ กลุ่มแรกเป็นบัณฑิตที่มีผลงานวิจัยโดดเด่น และกลุ่มที่สองเป็น คณาจารย์ผู้รับผิดชอบ อาจารย์ผู้สอน และผู้ใช้บัณฑิต ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า นักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ผ่านกระบวนการบ่มเพาะใน 3 ช่วง ได้แก่ “ช่วงการเรียนรู้” เป็นช่วงที่ได้รับการบ่มเพาะจากอาจารย์ผู้สอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน “ช่วงการทำวิจัย” เป็นช่วงที่ผู้เรียนเตรียมพร้อมที่จะทำปริญญาโท/ปริญญาตรี ใช้การเรียนรู้ด้วยตนเอง และ “ช่วงเผยแพร่ผลงานวิจัย” เป็นการบ่มเพาะผู้เรียนภายหลังการทำวิจัยแล้ว มีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแม่พิมพ์ และพยายามเรียนรู้จากงานต้นแบบ ส่วนแนวทางการเสริมสร้างนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ให้สอดคล้องกับทิศทางการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ จากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า การบริหารจัดการด้านหลักสูตร และการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน เป็นจุดที่หลักสูตรควรพัฒนาเพื่อเสริมความเข้มแข็งที่มีอยู่ ผลจากการวิจัยทำให้ได้องค์ความรู้เชิงลึกที่ผู้บริหารและคณาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาสังคมศาสตร์สามารถนำข้อค้นพบไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของสาขาวิชา

คำสำคัญ: นักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากเงินงบประมาณรายได้สถาบัน ประจำปี 2561

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อีเมล: narisrap24@gmail.com

ที่มาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

หนึ่งในความท้าทายของการบรรลุยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ถูกระบุว่า ประเทศไทยยังขาดแคลนนักวิจัย วิศวกร ช่างเทคนิค และบุคลากรสายอาชีวศตสาหกรรมที่มีสมรรถนะทางเทคโนโลยีขั้นสูงให้สามารถรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรม ทั้งนี้ สถาบันการศึกษาต้องวางแผนการผลิตบุคลากรที่ตรงกับความต้องการและตอบโจทย์ตลาดแรงงาน ส่งเสริมนโยบายการศึกษาที่เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และในขณะเดียวกันต้องพัฒนาเส้นทางอาชีพนักวิจัยให้เข้มข้นเพื่อดึงดูดบุคลากรที่มีสมรรถภาพสูง (National Research and Innovation Council, 2017) เมื่อย้อนกลับมาพิจารณาพันธกิจของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ในฐานะที่เป็นสถาบันทางการศึกษาเทียบเท่าคณะหนึ่งของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และเป็นสถาบันการศึกษาเฉพาะทางด้านพฤติกรรมศาสตร์แห่งแรกในประเทศไทยที่เปิดสอนหลักสูตรการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในสาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ พบว่า มีพันธกิจหลักทั้งด้านการวิจัย ด้านการผลิตบัณฑิต และด้านการบริการวิชาการแก่สังคมโดยบูรณาการกับการเรียนการสอนและการวิจัย ทั้งนี้ ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ตั้งแต่อดีตมุ่งเน้นการสร้างนักวิจัยและนักพัฒนาระดับผู้นำที่สามารถบูรณาการองค์ความรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์และวิธีวิทยาการวิจัยที่ถูกต้องลึกซึ้ง มีความเพียบพร้อมด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อประยุกต์สู่การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมอย่างยั่งยืน จวบจนถึงปัจจุบันมีการปรับปรุงให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และทิศทางยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งตามแนวยุทธศาสตร์ด้านนี้ แนวทางสำคัญคือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นการใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ การเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีการสะท้อนความคิดทบทวนไตร่ตรอง การสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ (Office of the National Economic and Social Development Board, 2018) จึงอาจกล่าวได้ว่าตลอดช่วงเวลาที่หลักสูตรบ่มเพาะความเป็นนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มากกว่า 300 คน และเผยแพร่งานวิจัยมากกว่า 300 เรื่อง เป็นเรื่องประจักษ์ได้ว่าผลผลิตของหลักสูตรสามารถสร้างนักวิจัยและนักพัฒนาที่มีคุณภาพ สร้างสรรค์งานวิจัยแก่บุคคล ชุมชน และสังคมได้ (Suwannat, 2016) ดังนั้น การมีองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ผ่านมุมมองของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์และมีความโดดเด่นด้านผลงานวิจัย จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรแสวงหาความจริงเพื่อนำมาสร้างความรู้ต่อไป

นอกจากนี้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยในอดีต พบว่า แม้จะมีงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ศึกษาประเด็นการทำงานวิจัย ความสำเร็จในการทำวิจัย คุณลักษณะที่จำเป็นของนักวิจัย แต่งานวิจัยเหล่านั้นส่วนใหญ่มุ่งแสวงหาคำตอบว่าอะไรเป็นสาเหตุของพฤติกรรมการทำงานวิจัย แรงจูงใจในการทำวิจัย และความสำเร็จในการทำวิจัย เช่น เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัย (Jankingthong, 2008; Nakseewee et al., 2010; Puseerit et al., 2015) เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิจัย (Tantisriyanuraks et al., 2007) เพื่อพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของแรงจูงใจในการทำวิจัย

(Sriprom, 2011) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงานวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ (Boonpen, 2007) และเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์ (Traibutra et al., 2013) ซึ่งผู้วิจัยมองว่าปัญหาการวิจัยดังกล่าวยังขาดความลุ่มลึกในคำตอบเรื่องอย่างไร (how) ของกระบวนการพัฒนานักวิจัยและแนวทางเสริมสร้างนักวิจัย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่า กระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์เป็นอย่างไร และมีแนวทางเสริมสร้างลักษณะนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์อย่างไรให้สอดคล้องกับทิศทางการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ทั้งนี้ ข้อค้นพบจากการวิจัยจะเสริมสร้างสมรรถนะของนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์รุ่นใหม่ให้มีความสามารถในการทำวิจัยสู่ระดับสากล รวมทั้งองค์ความรู้ที่สามารถนำไปเผยแพร่สู่เครือข่ายนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และนักวิจัยในสาขาสังคมศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของบัณฑิต ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมของประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ และเพื่อค้นหาแนวทางเสริมสร้างนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ให้สอดคล้องกับทิศทางการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นเครื่องมือนำทางสำหรับทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่จะศึกษา โดยไม่ละเลยข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นจากสนามวิจัย ในส่วนนี้จึงทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ใน 3 ประเด็น คือ การพัฒนาบัณฑิตของหลักสูตรการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มุมมองทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาบุคคล และกรอบแนวคิดสำหรับมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพสาขาวิจัย มีสาระพอสังเขปดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การพัฒนาบัณฑิตของหลักสูตรการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ แบ่งออกเป็น หลักสูตรระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก เป็นหลักสูตรสหวิทยาการที่เน้นความรู้หลัก 2 ด้าน คือ ด้านระเบียบวิธีวิจัยและด้านเนื้อหาพฤติกรรมศาสตร์ การเรียนการสอนในระดับปริญญาโทมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ และมีความสามารถในการสร้างสรรค์งานวิจัยที่มีคุณภาพและประยุกต์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคม ทั้งนี้ มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยการศึกษาค้นคว้า การทำงานกลุ่ม การฝึกประสบการณ์ตรงในรายวิชา การฝึกเป็นผู้ช่วยวิจัยในโครงการวิจัยของสถาบัน และการฝึกเขียนบทความวิชาการและบทความวิจัย ส่วนการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนักวิจัยและนักพัฒนาระดับผู้นำในวิชาชีพสาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สามารถทำวิจัยและปฏิบัติงานที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ สามารถใช้ประโยชน์จากการวิจัยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคม และสร้างองค์ความรู้ใหม่ในสาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ทั้งนี้ มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เพิ่มเติมจากระดับปริญญาโท คือ การฝึกให้นิสิตคิดหัวข้อวิจัยที่สามารถแก้ปัญหาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม การฝึกให้นิสิตสร้างโครงการหรือกิจกรรมเพื่อ

ทำประโยชน์ต่อสังคม จัดให้มีเวทีการนำเสนอผลงานวิชาการ และจัดสัมมนาวิชาการและนำเสนองานวิจัยในการประชุมระดับชาติและนานาชาติ

ประเด็นที่สอง มุมมองทางจิตวิทยาและสังคมวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคคล จิตวิทยาเป็นมุมมองระดับปัจเจกบุคคลที่เป็นลักษณะภายในบุคคลหรือคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคล ผู้วิจัยนำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1985) มาใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจและเทียบเคียงกับกระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งสาระสำคัญของทฤษฎีนี้จุดเน้น 3 ประการ คือ ประการแรก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อม Bandura เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนด้วยสิ่งแวดล้อมอย่างเดียว จะต้องมียปัจจัย 2 ปัจจัยร่วมด้วย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal factor หรือ P) และ ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment condition หรือ E) ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงพฤติกรรม (Behavior condition หรือ B) ประการที่สอง เรื่องตัวแบบ การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้นเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ ได้แก่ การมีตัวแบบทางพฤติกรรม การมีแบบทางวาจา การมีตัวแบบสัญลักษณ์ การมีตัวแบบสัมผัส ซึ่งกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ ประกอบด้วย 4 กระบวนการ เริ่มจากกระบวนการตั้งใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการกระทำ และกระบวนการจูงใจ

ส่วนมุมมองทางสังคมวิทยา เป็นแนวคิดที่นำมาใช้สำหรับมองปรากฏการณ์ทางสังคมในระดับมหภาคเชิงโครงสร้างที่กำหนดความคิด ความเชื่อ และการแสดงออกของบุคคล ซึ่งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ คือ แนวคิดการถ่ายทอดทางสังคม สาระสำคัญของแนวคิดนี้สรุปได้ว่า การถ่ายทอดทางสังคมเป็นกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลเข้ากับสังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้บุคคลเรียนรู้และซึมซับเอาความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม บรรทัดฐาน โดยวิธีการถ่ายทอดทางสังคมมีทั้งทางตรง (แบบจงใจ) และทางอ้อม (แบบไม่จงใจ) วิธีการถ่ายทอดทางสังคมทางตรง (intentional socialization) เป็นการถ่ายทอดที่บอกกล่าวอย่างชัดเจนถึงวัตถุประสงค์และความมุ่งหมาย เนื่องจากมีการชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติโดยเจตนา เพื่อให้มีการวางตัวให้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ ส่วนวิธีการถ่ายทอดทางสังคมทางอ้อม (unintentional socialization) เป็นการถ่ายทอดที่เกิดจากการอบรมสั่งสอนโดยผู้ถ่ายทอดไม่รู้ตัว แต่ผู้รับการถ่ายทอดรับรู้ได้จากการสังเกตเห็น และซึมซับเข้าไปในจิตใจ และนำไปปฏิบัติหรือมีผลต่อบุคลิกภาพ ทั้งนี้ มีตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคม ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน สถาบันทางศาสนา และสื่อมวลชน โดยบุคคลจะรับเอาวัฒนธรรม ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมที่ได้รับการถ่ายทอดจากตัวแทนเหล่านี้ มายึดถือปฏิบัติให้เกิดบุคลิกภาพในแต่ละบริบททางสังคม สำหรับผลที่ได้จากการถ่ายทอดทางสังคมนั้น จะสร้างค่านิยม คือความเชื่อที่ถูกมองว่าเป็นสิ่งที่น่าปรารถนา มีคุณค่าและมีความสำคัญ สร้างทศนคติที่เป็นแนวโน้มของความรู้สึก การเห็นคุณค่า และความพร้อมที่จะแสดงออกทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Maccoby, 2016)

ประเด็นที่สาม กรอบแนวคิดสำหรับมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพสาขาวิจัย (Research Center, National Institute of Development Administration, 2017) เป็นมาตรฐานที่ระบุลักษณะและสมรรถนะที่เป็นมาตรฐานของอาชีพนักวิจัย ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ ศักยภาพการวิจัย การสื่อสารงานวิจัย และคุณลักษณะของบุคคล ในแต่ละมิติมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ มิติที่ 1

ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย ฐานความรู้ การเชื่อมโยงความรู้กับบริบทแวดล้อม และสหวิทยาการ มิติที่ 2 ศักยภาพการวิจัย ประกอบด้วย ระเบียบวิธีวิจัย การประเมินโครงการ การนำผลการวิจัย ไปใช้ประโยชน์ มิติที่ 3 การสื่อสารงานวิจัย ประกอบด้วย การเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อการวิจัย การเผยแพร่ผลการวิจัย และมิติที่ 4 คุณลักษณะของบุคคล ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำและการจัดการ ความเข้าใจและใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล เขาวนอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์และเป็นระบบ ความคิดเชิงรุก และการจัดการตนเอง ผู้วิจัยนำแนวคิด ดังกล่าวมาใช้เป็นกรอบกว้าง ๆ เพื่อสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์และทำความเข้าใจแนวทางการเสริมสร้างนักวิจัย พฤติกรรมศาสตร์

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองให้ดำเนินการวิจัยในมนุษย์จากสถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่ SWUEC/E-076/2561 ระหว่างการวิจัยผู้วิจัยตระหนักถึงการพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ ข้อมูล เช่น ขอความยินยอมการให้ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ หลีกเลี่ยงการรบกวนชีวิตและการทำงานตามปกติของผู้ให้ข้อมูล รักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล และปกปิดชื่อและลักษณะส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลโดยการใช้ชื่อสมมติ

แบบแผนการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (case study) เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มุ่งทำความเข้าใจ กระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ของสาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ จึงเป็นบริบทที่มี ขอบเขตเฉพาะเจาะจงเฉพาะหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ภายใต้การดำเนินการ วิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา ผู้วิจัยเลือกกรณีศึกษาแบบ instrumental case เนื่องจากการเลือก กรณีศึกษาที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้นับสนุนข้อสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้ครบทุก ประเด็นอย่างลึกซึ้ง

ผู้ให้ข้อมูลและการเลือกผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมี 2 กลุ่ม จำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ กลุ่มที่ 1 คือ บัณฑิตที่เป็นศิษย์เก่า ของสาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติ และ ยินดีให้ข้อมูล ได้แก่ 1) เป็นศิษย์เก่าระดับมหาบัณฑิตหรือดุษฎีบัณฑิต 2) เป็นบัณฑิตที่เคยได้รับรางวัลการ ประกวดผลงานวิจัยหรือผลงานปริญญานิพนธ์จากหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ทั้งระดับชาติหรือนานาชาติ พิจารณา จากผลงานการตีพิมพ์เผยแพร่ หรือมีการนำผลงานไปใช้ประโยชน์ และ 3) ทำงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยอาจจะเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยหรือผู้ร่วมวิจัย

ส่วนกลุ่มที่ 2 คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต และปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ประกอบด้วย อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน และผู้ใช้บัณฑิตเพื่อ ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติ มีรายละเอียดดังนี้ ในกลุ่มอาจารย์ผู้รับผิดชอบ หลักสูตร มีคุณสมบัติเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต หรือปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ที่ปรับปรุง พ.ศ. 2560 และทำหน้าที่หลักในการบริหารและพัฒนาหลักสูตรและ

การเรียนการสอน จำนวน 2 คน ในกลุ่มอาจารย์ผู้สอน มีคุณสมบัติเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรและรับผิดชอบสอนในหมวดวิชาวิธีวิทยาการวิจัย คัดเลือกได้จำนวน 1 คน ส่วนผู้ใช้บัณฑิต เป็นผู้ประกอบการหรือทำงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย คัดเลือกได้จำนวน 2 คน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่สำคัญคือ รายงานผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUNQA ในระดับมหาวิทยาลัยและระดับคุณวุฒิบัณฑิต ซึ่งเป็นมุมมองจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อค้นหาและทำความเข้าใจประสบการณ์และมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ สำหรับเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แนวคำถามแบบกึ่งมีโครงสร้างจำนวน 2 ฉบับ ฉบับแรกสำหรับบัณฑิตที่เป็นศิษย์เก่าของสาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ส่วนฉบับที่สองสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับหลักสูตรของสาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ทั้งนี้ มีขั้นตอนการสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์เริ่มต้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำร่างแนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง พร้อมกรอบการสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ และด้านการประกันคุณภาพหลักสูตร จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ และนำข้อสังเกตจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุง และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีตัวอย่างแนวคำถามเช่น นักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ตามมุมมองของท่านทำหน้าที่อะไร และแตกต่างจากนักวิจัยสาขาอื่น ๆ อย่างไร คุณลักษณะใดในตัวท่านที่สะท้อนความเป็นนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ และท่านได้รับการพัฒนาหรือได้รับการถ่ายทอดความเป็นนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์อย่างไรบ้าง เป็นต้น ส่วนแนวคำถามเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ เช่น หลักสูตรจะมีแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์อย่างไรให้สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตร ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต และทิศทางการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ

การวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) (Yoddumnern-Attig & Tangchonlatip, 2009) ดังนี้ 1) การจัดการข้อมูล คือ การจัดระเบียบข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่พร้อมและสะดวกสำหรับการวิเคราะห์ 2) การแสดงข้อมูล คือ การนำข้อมูลที่ได้ให้รหัสไว้แล้วมาจำแนกเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา และ 3) การหาข้อสรุป การตีความ และการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการหาข้อสรุปและตีความข้อค้นพบที่ได้จากการแสดงข้อมูล รวมทั้งดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของข้อมูลในด้านการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บข้อมูล (method triangulation) กล่าวคือ การเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้อาจมาจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีการที่แตกต่างกัน แล้วนำมาพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้อาจสอดคล้องกันหรือไม่ โดยในที่นี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับการใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เช่น มคอ.2 ของหลักสูตร และรายงานผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUNQA เป็นต้น ส่วนการตรวจสอบด้านการยืนยันผลวิจัย (confirmability) ผู้วิจัยถอดคำสัมภาษณ์คำต่อคำ และบันทึกภาคสนาม รวมถึงมีการอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูลในการนำเสนอข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรก เป็นการพรรณนาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ส่วนที่สอง เป็นการนำเสนอกระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ และส่วนที่สามเป็นข้อค้นพบเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างลักษณะนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ให้สอดคล้องกับการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมของประเทศ มีสาระพอสั่งเขปดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 1 จำนวนทั้งสิ้น 7 คน ประกอบด้วย บัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 4 คน และบัณฑิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต จำนวน 3 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัย และนักวิจัยสังกัดมหาวิทยาลัยและหน่วยงานภาครัฐ มีรายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ลำดับ	ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	อาชีพปัจจุบัน	หลักสูตรที่สำเร็จการศึกษา	ปีที่เข้าศึกษา	ปีที่ได้รับรางวัล	รางวัลที่ได้รับ
1	หนึ่ง	หญิง	นักวิจัย	วท.ม.	2552	2558	รางวัลบทความวิจัยระดับดี
2	สอง	ชาย	อาจารย์	วท.ม.	2550	2557	รางวัลบทความวิจัยระดับดี
3	สาม	ชาย	นักวิจัย	วท.ม.	2550	2557	รางวัลบทความวิจัยระดับดี
4	สี่	หญิง	นักวิจัย	วท.ม.	2550	2556	รางวัลวิทยานิพนธ์ระดับชมเชย
5	ห้า	หญิง	อาจารย์	ปร.ด. (เน้นวิจัย)	2555	2560	รางวัลวิทยานิพนธ์ระดับชนะเลิศ และรางวัลปริญญา นิพนธ์ดีเด่น
6	หก	หญิง	อาจารย์	ปร.ด. (มีวิชาเรียน)	2555	2559	Best Presentation Award
7	เจ็ด	หญิง	อาจารย์	ปร.ด. (เน้นวิจัย)	2548	2555	รางวัลบทความวิจัยระดับชมเชย

ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

ในส่วนนี้เป็นการอธิบายถึงขั้นตอนการขัดเกลาและบ่มเพาะผู้เรียน โดยเริ่มตั้งแต่ปรับพื้นฐานจนกระทั่งเผยแพร่ผลงานวิจัย ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์พบว่า กระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ การพัฒนาในช่วงการเรียน การพัฒนาในช่วงการทำวิจัย และการพัฒนาในช่วงเผยแพร่ผลงานวิจัย ดังภาพประกอบ 1 มีสาระสำคัญดังนี้

วางรากฐานให้มั่นคง: การพัฒนาในช่วงการเรียน

วางรากฐานให้มั่นคง เป็นการบ่มเพาะผู้เรียนในช่วงต้น เริ่มต้นนับตั้งแต่นิสิตเข้ามาเป็นสมาชิกของหลักสูตรจนถึงการอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ ในช่วงเวลาดังกล่าวนิสิตจะได้รับการบ่มเพาะจากอาจารย์ผู้สอนในหลายวิชาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

การเรียนรู้ในห้องเรียน เป็นการเรียนรู้จากอาจารย์ประจำวิชา ซึ่งมีวิธีการสอน 3 ลักษณะ คือ เรียนรู้จากงานวิจัยเป็นหลัก ทำความรู้จักกับแนวคิดหลักการ และฝึกการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง ขยายความได้ว่า

เรียนรู้จากงานวิจัยเป็นหลัก ผู้สอนส่วนใหญ่หยิบยกงานวิจัยของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มาเป็น ยกตัวอย่างประกอบการอธิบายทั้งในวิชาเนื้อหาและวิชาวิจัย หรือผู้สอนบางวิชามอบหมายให้ผู้เรียนค้นคว้าอ่านงานวิจัยหรืองานปริญญาานิพนธ์ที่ได้รับการยอมรับเพื่อนำมาแลกเปลี่ยนในห้องเรียน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“อาจารย์เอางานวิจัยหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตพอเพียงมาหมดเลย รวมทั้งงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับ เอามาดูกันเลย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

“ส่วนใหญ่ก็จะยก case นะ เป็นลักษณะของ story telling” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

ภาพประกอบ 1

กระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

ทำความเข้าใจกับแนวคิดเชิงหลักการ วิชาที่มีเนื้อหาแนวคิดเชิงหลักการส่วนใหญ่จะเป็นวิชาบังคับของหลักสูตร โดยธรรมชาติของวิชาประเภทนี้จะมีเนื้อหาค่อนข้างมากและมีความเป็นนามธรรมสูง แต่ผู้สอนสามารถทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายด้วยเทคนิคที่เฉพาะ วิธีการสอนของผู้สอนที่กระตุ้นการเรียนรู้ของนิสิต เช่น การทดสอบก่อนเรียน การตั้งคำถามให้คิด การอธิบายด้วยตัวอย่างสถานการณ์จริง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“อาจารย์มีเทคนิคการถ่ายทอดที่เข้าใจง่าย ให้ความรู้เราก่อน ให้ความรู้ที่เข้าใจง่าย ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้กันได้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“อาจารย์สอนสนุก ไม่ได้สอนตามหนังสือ จะมีการทดสอบความรู้ทุกครั้งที่เราเรียน ก่อนเรียนหลังเรียน ทำให้กระตุ้นการเรียนรู้ตลอดเวลา” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

ฝึกคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง ในรายวิชาที่เป็นสัมมนา และวิชาบูรณาการ ผู้สอนใช้วิธีการสอนให้ผู้เรียนฝึกคิดแบบวิเคราะห์และเชื่อมโยง กล่าวคือ มอบหมายงานให้อ่านเอกสารล่วงหน้าก่อนเรียน เมื่อถึงเวลาเรียนจะให้ทุกคนวิเคราะห์สิ่งที่ได้เรียนรู้ และตั้งคำถามแบบกลับไปกลับมา ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“อาจารย์ฝึกให้เราอ่านเยอะมาก แล้วอาจารย์เขาจะถามว่าไปอ่านอะไรมา ได้อะไรมาบ้าง คนนี้ได้อะไร คนนั้นได้อะไร อย่างนี้ครับ อ่านแล้วก็สรุปความ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

“อาจารย์สอนให้มองแบบองค์รวม ให้เราคิดอย่างเป็นระบบว่ามาจากพฤติกรรม จากตัวแปรอะไร แบบไหน อะไรแบบนี้ ทำให้เราคิดอย่างเป็นระบบ” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 1)

การเรียนรู้นอกห้องเรียน ส่วนใหญ่เป็นวิชาฝึกปฏิบัติหรือวิชาเลือกที่มีงานมอบหมายให้ทำกิจกรรมกลุ่มหรือเดี่ยว ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่าการเรียนรู้นอกห้องเรียนเป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติทำด้วยตนเอง (learning by doing) และนำมาแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้ในห้องเรียน เช่น การฝึกปฏิบัติวิจัยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ การฝึกประสบการณ์ภาคสนามวิจัยเชิงคุณภาพ การฝึกปรับพฤติกรรมบุคคล และการฝึกเป็นผู้ช่วยวิจัยของคณาจารย์ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“แต่ทุกท่านจะชอบให้เรา learning by doing โดยตัวเราเอง คือจะให้โจทย์เราก่อนแล้วให้เราหา ให้เราไปศึกษามาวิเคราะห์ว่าเป็นยังไง” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“อาจารย์มีโครงการวิจัย อาจารย์จะชวนเราไปสร้างแบบสอบถามเก็บข้อมูลหรือคือข้อมูลอะไรอย่างนี้ครับ เพราะฉะนั้นตรงนั้นมันจะถูกหล่อหลอมเหมือนกับว่าเป็นนักวิจัยในตอนนั้น เป็นผู้ช่วยนักวิจัย” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

ต่อเติมให้แข็งแกร่ง: การพัฒนาในช่วงการทำวิจัย

เป็นการบ่มเพาะผู้เรียนภายหลังจากที่ผู้เรียนลงทะเบียนครบตามสำหรับรายวิชาที่หลักสูตรกำหนด เป็นช่วงที่ผู้เรียนเตรียมพร้อมที่จะทำปริญญานิพนธ์ ในช่วงเวลาดังกล่าวนิสิตจะเรียนรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งได้รับการบ่มเพาะจากอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นหลัก

เรียนรู้ด้วยตนเอง ในช่วงการทำปริญญานิพนธ์ นิสิตจะใช้เวลาอยู่กับหัวข้อวิจัยของตนเอง การเรียนรู้จึงมีลักษณะแบบนำตนเอง วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ลงมือทำแบบลองผิดลองถูก และแลกเปลี่ยนกับผู้รู้ อธิบายได้ว่า

ลงมือทำแบบลองผิดลองถูก การลองผิดลองถูก เป็นลักษณะการลงมือทำแบบกลับไปกลับมา ถ้าทำแล้วได้ผลดี ก็จะทำต่อไป ในทางกลับกันหากพบว่าทำแล้วไม่ได้ผลก็จะเปลี่ยนวิธีการใหม่ที่ทำแล้วได้ผลดี ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ที่นี้สอนให้เป็นนักวิจัย คือ คั่นกลับไปกลับมา เป็นนักค้น แล้วค้นอย่างไม่ลดละ ถูกฝึกให้สืบค้นแบบนั้น ทั้งในแง่ของสืบค้นจากหนังสือแล้วก็ค้นหาเบาะแสจากบุคคลก็ทำ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7)

แลกเปลี่ยนกับผู้รู้ ผู้รู้ของผู้ให้ข้อมูล หมายถึง รุ่นพี่ และรุ่นเพื่อนที่อยู่ระหว่างการทำปริญญานิพนธ์ด้วยกัน การแลกเปลี่ยนเป็นการพูดคุยและแบ่งปันความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี และเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลบ้างก็ช่วยกันอ่านและให้ข้อสังเกตในฐานะ peer reviewer บ้างก็ให้กำลังใจในการทำงาน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“พวกที่มีวิชาเรียน เขาก็ไม่ได้มาเฉพาะวันเรียน วันไม่เรียนเขาก็มา ก็จะมาตะแคงกับเพื่อน ๆ มานั่งคุยมาแลกเปลี่ยนกัน แล้วก็แยกย้ายกันไปทำงาน ได้ทั้งความรู้ทั้งวิธีการเทคนิค ฉันทไม่รู้อะไร ฉันทก็ถามเขา” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7)

มีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นโค้ช ในระหว่างการทำปริญญานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้มีบทบาทดูแลรับผิดชอบ ทำหน้าที่เป็นโค้ชคอยอบรมสั่งสอนและเป็นตัวแบบในการเรียนรู้ วิธีการสอนของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ใช้เพื่อการถ่ายทอดในช่วงนี้ ได้แก่ ชี้แนะให้ลงมือทำ สาธิตให้ดู อธิบายให้กระจ่างหลังลองผิดลองถูก ดังคำอธิบายและคำสัมภาษณ์ ดังนี้

ชี้แนะให้ลงมือทำ วิธีการโค้ชของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ของผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการชี้แนะให้นิสิตลงมือทำมากกว่าบอกตรง ๆ ซึ่งการชี้แนะนี้มีลักษณะเป็นการตั้งคำถามชวนให้คิดในแต่ละขั้นตอนการวิจัย เพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ เช่น การเขียนเชิงสังเคราะห์เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติ การสร้างข้อคำถามของแบบวัด เป็นต้น

“อาจารย์บอกว่าลองอ่านดู ถ้าอ่านมันน่าเบื่อแสดงว่ามันไม่โอเค อาจารย์ก็จะให้เราอ่าน แล้วอาจารย์ก็จะถามว่าเป็นยังไงน่าเบื่อไหมอะไรอย่างนี้ ฉะนั้นคุณต้องมีลูกเล่น เช่น เชื่อมคำ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

ใช้เทคนิคสราดให้ดู อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทของผู้นให้ข้อมูลบางท่านจะแสดงให้เห็นตัวอย่างก่อนที่จะปล่อยให้ลงมือทำ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านตัวแบบ ทั้งนี้เพื่อให้มีสติมีแนวทางการทำงานวิจัยอย่างถูกต้อง ตัวอย่างการสอนแบบทำให้ดู เช่น การเขียนด้วยลายมือก่อนพิมพ์ การทำตารางวิเคราะห์เพื่อแยกองค์ประกอบตัวแปร การอ่านแบบตั้งคำถามสำคัญ เป็นต้น

“ทุกอย่างจะไม่ได้ว่าให้ไปทำนะ จะมีสราดก่อนตลอดเวลาเป็นอย่างนี้นะ แนวทางเป็นอย่างนี้นะ แนวทางจะไปหาข้อมูลจากแหล่งนี้” (ผู้นให้ข้อมูลคนที่ 2)

อธิบายให้กระจ่างหลังลงมือทดลอง ภายหลังจากที่ลงมือทำจริงแล้ว อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทจะประเมินว่าสิ่งใดทำถูกและสิ่งใดทำผิด พร้อมอธิบายให้สติเกิดความกระจ่างในสิ่งที่ถูกต้อง

“โค้ช คือแบบดูแลเราหมดเลย คือ ฝึกให้เราทำนั่นนี่จริงๆ เลย อันไหนที่เราทำไม่ได้ เขาก็ต้องบอก อันนี้คือแบบความหมายโค้ช” (ผู้นให้ข้อมูลคนที่ 3)

เสริมแตงให้สนใจ: การพัฒนาในช่วงการเผยแพร่ผลงาน

เป็นการบ่มเพาะผู้เรียนภายหลังจากการทำวิจัยแล้ว ในช่วงนี้ผู้นให้ข้อมูลเตรียมเผยแพร่ผลงานวิจัยในลักษณะบทความวิจัยหรือนำเสนอปากเปล่าในเวทีการประชุมวิชาการ แม้จะเป็นกิจกรรมที่ต้องทำเพื่อสำเร็จการศึกษา แต่ผู้นให้ข้อมูลยังคงมุ่งมั่นตั้งใจผลิตผลงานวิชาการในช่วงสุดท้ายอย่างเต็มที่ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแมวมอง และพยายามเรียนรู้จากงานต้นแบบ ดังนี้

มีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแมวมอง แมวมองในที่นี้ หมายถึง อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทช่วยหาเวทีการประกวด ดึงจุดเด่นของงานให้ปรากฏ และติดตามประเมินว่างานมีคุณภาพตรงตามเกณฑ์การได้รับรางวัล ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“อาจารย์วางแผนว่าอยากให้ได้รางวัล เลยพยายามก้าวไปสู่การได้รางวัลให้ได้ เลยให้ใช้สถิตินี้ เราก็จะเอาสถิติไปสู้เขา” (ผู้นให้ข้อมูลคนที่ 4)

“อาจารย์ก็แนะนำว่า ที่นี้ต้องมีประกวดบทความวิจัย ลองไปประกวดดูสิ หนูก็เลยไป” (ผู้นให้ข้อมูลคนที่ 1)

เรียนรู้จากงานต้นแบบ เมื่อผู้นให้ข้อมูลทราบว่าผลงานของตนเองน่าจะ “มีแวว” คุณสมบัติสอดคล้องกับเกณฑ์การประกวด ก็จะเตรียมตัวเองและผลงานให้พร้อม ส่วนใหญ่เตรียมตัวด้วยการทบทวนงานเด่นๆ ที่ผ่านมาในอดีตเพื่อหาจุดเด่นที่แตกต่างจากงานทั่วไป

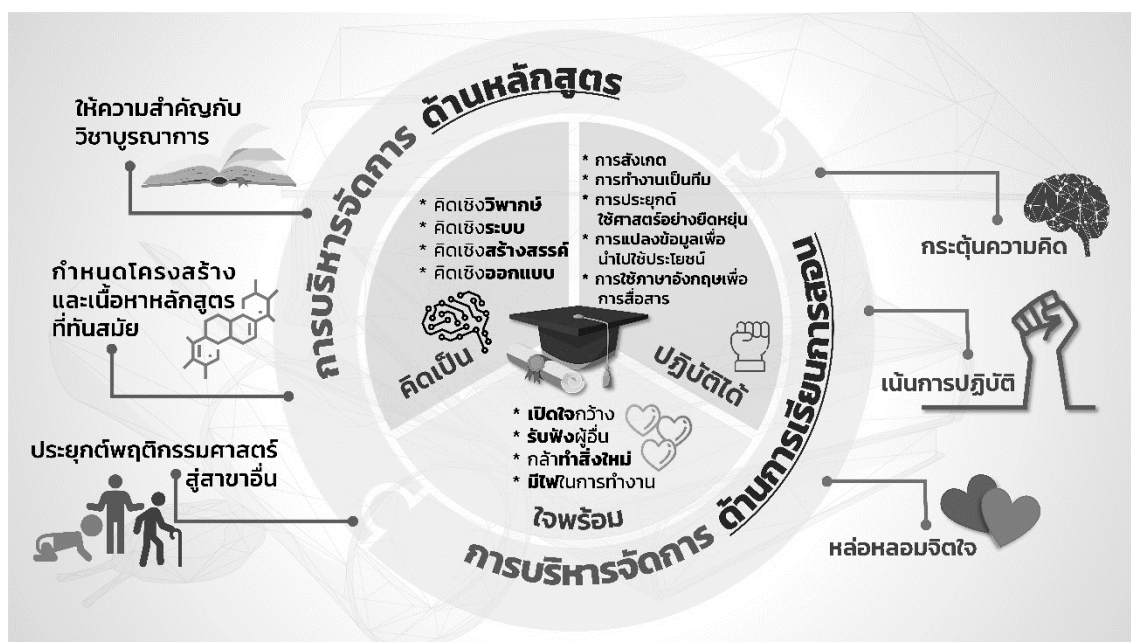
“พออาจารย์บอกให้ไปประกวด หนูก็ไปค้นว่าผลงานเก่าๆ ของคนที่ได้รางวัลเป็นงานประเภทไหนหัวข้ออะไรก็เลยมองว่าเรามีจุดขายอะไร ถ้าคิดจะส่งจะเขียนให้มันดี เขียนให้มันน่าสนใจ” (ผู้นให้ข้อมูลคนที่ 1)

ส่วนที่ 3 แนวทางการเสริมสร้างนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ให้สอดคล้องกับทิศทางการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของประเทศ

กลุ่มผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนมองว่า “พฤติกรรมศาสตร์ในอนาคต” ต้องก้าวข้ามพรมแดนของศาสตร์เดิม และออกแบบงานตามความต้องการของผู้ใช้ ดังนั้น คุณลักษณะของนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ที่ถูกต้องคาดหวังจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย คิดเป็น (head) ปฏิบัติได้ (hand) และใจพร้อม (heart) ในแต่ละลักษณะมีแนวทางการเสริมสร้างนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ สรุปได้ดังภาพประกอบ 2 มีสาระสำคัญดังนี้

ภาพประกอบ 2

แนวทางการเสริมสร้างนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ให้สอดคล้องกับทิศทางการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของประเทศ

คิดเป็น (Head)

คิดเป็น หมายถึง ความสามารถด้านการคิดโดยเฉพาะการคิดขั้นสูง ได้แก่ คิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) คิดเชิงระบบ (systematic thinking) คิดสร้างสรรค์ (creative thinking) และคิดเชิงออกแบบ (design thinking) ทั้งนี้การคิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงออกแบบจะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม ซึ่งวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดขั้นสูงที่จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม ควรใช้การสอนแบบสร้างความรู้ด้วยตนเอง (constructivism) ทั้งฝึกการคิด และฝึกการอ่าน ในส่วนฝึกการคิดขั้นสูงที่สำคัญ ได้แก่ การฝึกคิดเชิงวิพากษ์งานวิจัย การฝึกคิดเชิงระบบจากการลงพื้นที่สำรวจ การฝึกคิดออกแบบงานสร้างสรรค์ ตัวอย่างการฝึกคิดขั้นสูง เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ ผู้สอนควรมอบหมายให้ผู้เรียนอ่านงานวิจัยในลักษณะต่างๆ เช่น งานวิจัยเชิงสำรวจ งานวิจัยเชิงประเมิน และงานวิจัยเชิงทดลอง เป็นต้น แล้วจัดให้มีการสนทนากับผู้รู้และตั้งคำถามกระตุ้นความคิดให้ผู้เรียนวิพากษ์บทความวิจัยในประเด็นต่างๆ เช่น ข้อสรุปจากงานวิจัยมีข้อจำกัดอะไรที่มีได้กล่าวถึงในขอบเขตของงานวิจัย ข้อจำกัดนี้ส่งผลต่อข้อสรุปอย่างไร เราจะมีวิธีการอะไรที่จะทดสอบว่าผลการวิจัยนี้อาจเป็นตรงกัน

ข้าม และเราจะแก้ไขปัญหาก็เป็นข้อจำกัดของงานวิจัยนี้ อย่างไรก็ตาม ส่วนการคิดเชิงระบบ ผู้สอนควรมอบหมายให้ผู้เรียนวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา และแสวงหาความรู้นอกห้องเรียนด้วยการค้นหาสาเหตุ และระบุแนวทางการแก้ไข จากนั้นให้คิดออกแบบเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างนวัตกรรม

“คิดอันดับแรกที่ต้องคิด critical เอาจานมา แล้วให้เด็กฝึกคิด critical จากงานวิจัยนี้ เราจะ critical เรื่องอะไรบ้างเรื่อง research design สองเรื่อง instrument เราฝึกเป็นเรื่อยๆ ไป พอเด็กคิดเป็นปุ๊บ เราก็ก่อนให้คิดเป็นระบบ เอาทฤษฎีเชิงระบบไปจับ แล้วเอา critical system มาผนวกกับ creative ว่าเราจะสร้างอะไรใหม่ เด็กก็จะคิดใหม่ออกมา การคิดอันนี้ในเชิงนี้ เป็น creative ถ้าเป็น innovation ต้องคิดแบบ design thinking ไม่ต้องมานั่งสอน มาบรรยาย พวกผู้เรียนเป็นคนสร้างความรู้ตอนที่คิดไปแสวงหาความรู้ แต่ละคนก็ไปหาจาก google” (อาจารย์ผู้สอน)

ปฏิบัติได้ (Hand)

ปฏิบัติได้ หมายถึง ความสามารถที่แสดงออกถึงความเชี่ยวชาญใดเรื่องในเรื่องหนึ่ง ทักษะของนักวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ในอนาคตที่ควรจะมี ได้แก่ ความสามารถในการสังเกต ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ความสามารถในการประยุกต์ใช้ศาสตร์อย่างยืดหยุ่น ความสามารถในการแปลงข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การเสริมสร้างทักษะนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ในด้านนี้ต้องเน้นการลงมือปฏิบัติฝึกให้ทำจริง เช่น ฝึกการเป็นผู้นำกลุ่มหรือวิทยากรกระบวนการ (facilitator) ในวิชาสัมมนา จะทำให้ได้ทั้งทักษะการฟัง ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการจับประเด็น ทักษะการสรุปความ รวมทั้งยังได้ฝึกทักษะด้านสังคมที่ใช้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การใช้ภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และการเป็นผู้นำ เป็นต้น นอกจากนั้นยังต้องฝึกวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ต้องการพัฒนา โดยเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการประยุกต์ใช้พฤติกรรมศาสตร์ไปเปลี่ยนคนได้อย่างยืดหยุ่น ดังเช่น ให้ผู้เรียนอ่านกรณีศึกษาแล้วระดมความคิดวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาจากกรอบ FILA เพื่อค้นหาคำตอบ เริ่มต้นจากค้นหาความจริงที่ปรากฏในสถานการณ์ (fact) จากนั้นตั้งสมมติฐานเพื่อพิสูจน์คำตอบ (idea) พร้อมกับระบุสิ่งที่ต้องเรียนรู้เพื่อนำไปสรุปความถูกต้องของสมมติฐานที่ตั้งไว้ (learning issue) และท้ายสุดร่วมกันวางแผน แบ่งงานหาข้อมูลความรู้ (action plan) ซึ่งในแต่ละขั้นตอนของการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องใช้ความคิดขั้นสูงและการประยุกต์ความรู้ที่ได้เรียนเพื่อวางแผนแก้ไขปัญหา

“เราจะเห็นว่าเรามีกระบวนการในการฝึกความเป็น facilitator เป็นผู้นำการสัมมนา.....ถ้าเด็กจะไปสร้างนวัตกรรมได้ เด็กจะต้องถูกฝึก การเรียนแบบสัมมนา ต้องสร้างให้เด็กเกริ่นนำเป็น ฟัง จับประเด็น และสรุปได้ เราจะสร้างให้เด็กเป็นอย่างจริงจัง ดังนั้น คนรุ่นใหม่ต้องทำได้” (อาจารย์ผู้สอน)

“ต้องมีความสามารถดึงศาสตร์ของพฤติกรรมศาสตร์ไปเปลี่ยนคนได้อย่างยืดหยุ่น ไม่ได้ว่าทุกคนต้องปัมจากทฤษฎีเดียวกัน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ต้องการพัฒนา วิเคราะห์ได้อย่างชัดเจน เช่น ใช้ FILA” (อาจารย์ผู้สอน)

ใจพร้อม (Heart)

เป็นคุณลักษณะด้านจิตใจ ประกอบด้วย เปิดใจกว้าง รับฟังผู้อื่น กล้าทำสิ่งใหม่ และมีไฟในการทำงาน ด้วยคุณลักษณะดังกล่าวจะเป็นฐานที่เอื้อต่อการเรียนรู้และทำวิจัยที่ได้มาตรฐาน สำหรับแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อหล่อหลอมให้ผู้เรียนเปิดใจกว้างและรับฟังผู้อื่น เริ่มต้นจากหัวใจให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของเนื้อหาใหม่ ๆ และใช้การปฏิบัติสลับกับทฤษฎี เนื่องจากเมื่อผู้เรียนรู้สึกว่เนื้อหาที่เรียนนั้นเข้าใจง่าย เห็นคุณค่าและประโยชน์ในการทำสิ่งนั้น ท้ายสุดก็จะเปิดใจพร้อมรับฟัง ส่วนการหล่อหลอมให้ผู้เรียนกล้าทำสิ่งใหม่ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีเวทีนำเสนอผลงาน รวมทั้งใช้กลไกของการบริหารจัดการหลักสูตรกำหนดให้แต่ละวิชาเน้นการนำเสนอปากเปล่าที่ใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หรือให้ผู้เรียนจัดสัมมนาวิชาการแล้วเชิญผู้สนใจเข้าร่วมฟัง สำหรับการหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีไฟในการทำงาน หลักสูตรต้องมีวิธีคัดเลือกผู้ที่มีแรงปรารถนาที่จะเรียนและทำวิจัยอย่างจริงจัง และเมื่อเข้ามาเป็นนิสิตแล้วอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาต้องคอยจุดประกายให้ทำในสิ่งที่ท้าทาย รวมทั้งเป็นตัวแบบในการเรียนรู้ให้แก่ นิสิต

“เราอาจต้องสลับเริ่มจากการปฏิบัติกร ให้ทำเป็นก่อน สร้างความเข้าใจรู้สึกว่ก้าวก่อน แล้วค่อยอะไร ผมก็พยายามมองจากตัวเองว่ไม่ชอบสละิต แต่พอมาเข้าใจก็เกิดความรู้สึกว่ก้าวขึ้นมา ก็คิดว่าน่าจะทำอะไรให้เค้าไม่รู้สึกต่อต้าน ถ้าเค้าพร้อมที่จะเปิดกว้าง แล้วรับฟัง” (อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรคนที่ 2)

“การแสดงออกนี่ดีนะ เพราะฝึกการเป็นผู้นำ เราเชื่อว่าเด็กเราเป็นผู้นำ lead ตัวเองได้ เราเขียนในคุณลักษณะว่ต้องเป็นผู้นำ” (อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรคนที่ 1)

“ใช้กลไกของการบริหารหลักสูตร กำหนดว่กิจกรรม 20% จะต้อง perform ให้นิสิตจัดสัมมนาให้คนอื่น ๆ มาฟัง สร้างประสบการณ์ในเชิงบังคับให้มี skill” (อาจารย์ผู้สอน)

นอกจากแนวทางการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนแล้ว ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการบริหารจัดการด้านหลักสูตร เริ่มตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การประเมินและรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรทุกปี การศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะ ๆ ซึ่งรายงานผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUNQA สะท้อนว่ จุดที่หลักสูตรฯ ควรพัฒนาเพื่อเสริมความเข้มแข็งที่มีอยู่ มี 3 ประเด็น ได้แก่ การให้ความสำคัญกับวิชาบูรณาการ การกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตรที่ทันสมัย และการประยุกต์พฤติกรรมศาสตร์สู่สาขาอื่น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่มีข้อค้นพบ 2 ประการที่ควรนำมาอภิปรายผ่านมุมมองเชิงวิพากษ์และตีความโดยเทียบกับแนวคิดทฤษฎี เชื่อมโยงกับความรู้ที่ได้จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา ร่วมกับประสบการณ์เดิมของผู้วิจัย มีสาระสำคัญดังนี้

ประการแรก ข้อค้นพบเรื่องกระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ เปิดเผยให้เห็นว่าหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มีขั้นตอนการพัฒนานักศึกษา 3 ช่วง คือ ช่วงการเรียน ช่วงการทำวิจัย และช่วงการเผยแพร่ผลงานวิจัย แต่ละช่วงของการพัฒนามีกลวิธีและตัวแทนถ่ายทอดความรู้ที่แตกต่างกันไป เมื่อผู้วิจัยประยุกต์ทัศนภาพเชิงแนวคิดการถ่ายทอดทางสังคม เพื่อมองกระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์นี้ ทำให้เทียบเคียงได้ว่ากระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์อยู่ในขอบข่ายของการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยสามารถตีความข้อค้นพบจากแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยในอดีตเป็นประเด็นย่อย ๆ ได้ดังนี้

แนวคิดนี้มองว่าการถ่ายทอดทางสังคมเป็นกระบวนการทางสังคมที่เชื่อมโยงบุคคลเข้ากับสังคมวัฒนธรรม บุคคลจะเรียนรู้ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ และบรรทัดฐานของสังคม เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวความคิด และพฤติกรรม ซึ่งการถ่ายทอดทางสังคมจะเกิดขึ้นกับบุคคลตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงวัยผู้สูงอายุ โดยมีตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนให้กับบุคคล เช่น ครอบครัว ครูอาจารย์ เพื่อน สถานที่ทำงาน ศาสนา สื่อมวลชน ทั้งนี้เป็นกระบวนการสลับกลับสองทิศทางระหว่างผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอดต่างมีอิทธิพลต่อกัน และกัน (Maccoby, 2015; Vanindananda, n.d.) ดังที่กล่าวว่าการถ่ายทอดทางสังคมเกิดขึ้นตลอดช่วงวัย เมื่อถึงวัยเรียน วัยทำงาน บุคคลจึงเกี่ยวข้องกับตัวแทนของการถ่ายทอดทางสังคมที่แตกต่างกัน ดังที่ Michener and Delamater (1999) ได้แบ่งกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมในช่วงการเข้าสู่อาชีพออกเป็น การถ่ายทอดที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน การถ่ายทอดที่เกิดขึ้นในบริบทของการทำงาน การถ่ายทอดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ และการถ่ายทอดเพื่อปรับเปลี่ยน สาระสำคัญของแนวคิดนี้ เมื่อนำมาพิจารณากับกระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ พบว่า การพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์เทียบเคียงได้กับการถ่ายทอดที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน (classroom socialization) ซึ่งเนื้อหาของถ่ายทอดถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าและดำเนินการไปตามหลักสูตร (Klayprayong, 2015) อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท และเพื่อนร่วมรุ่น เป็นกลุ่มตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคมที่สำคัญในสถาบันการศึกษา กล่าวคือ ในช่วงการเรียน อาจารย์ผู้สอนมีบทบาทสำคัญที่อบรมสั่งสอนทั้งทางตรง (การว่ากล่าวตักเตือน การบอก) และทางอ้อม (การเป็นตัวอย่าง) ส่วนในช่วงการทำวิจัย และช่วงการเผยแพร่ผลงานวิจัย อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโททำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาช่วยเหลือดูแลระหว่างการทำวิจัย สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ต้องมีบทบาทในการแนะนำและให้คำปรึกษา บทบาทด้านการพัฒนานักศึกษา บทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน และบทบาทด้านความสัมพันธ์กับนักศึกษา (Iyakorn, 2016)

กลวิธีพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ด้วยความเป็นสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และการเรียนในระดับบัณฑิตศึกษา จึงให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (active learning) ได้แก่ การใช้การวิจัยเป็นฐาน (research-based learning) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ผ่านการลงมือปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และอภิปรายร่วมกัน แม้จะมีการสอนแบบบรรยายบ้างแต่ก็มีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก ข้อค้นพบในประเด็นนี้เทียบเคียงได้กับหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา และเป็นผู้อำนวยความสะดวกคอยสร้าง

แรงจูงใจภายใน กระตุ้นความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็น และความรับผิดชอบ สำหรับวิธีการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ การสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย (research-based instruction) การสอนแบบกลุ่มสืบสวน (group investigation model) การสอนแบบอภิปราย (discussion) การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง (case study) การสอนโดยการอธิบายและถามตอบ (lecture recitation) และการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based instruction) (Ma-oon, 2016) และเมื่อทบทวนจากงานวิจัยในอดีตจำนวนหนึ่งก็พบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักวิจัย อันพึงประสงค์สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาคควรให้นิสิตฝึกคิดและลงมือปฏิบัติมากกว่าฟังคำบรรยายจากผู้สอน ดังเช่น Thongthai (2014) ค้นพบขั้นตอนการสอนแบบ 5 จ ได้แก่ จูงใจ จักแจ่ง จัดการ แจกแจง และจริงจัง ในแต่ละขั้นมีแนวทางปฏิบัติดังนี้ “ขั้นจูงใจ” ผู้สอนจูงใจเข้าสู่บทเรียนโดยการทบทวนผลงานของนิสิต สะท้อนอนุทินอธิบายให้เห็นความเชื่อมโยงของเนื้อหาใหม่กับประสบการณ์เดิมของนิสิตและความสำคัญของการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ “ขั้นจักแจ่ง” นำเสนอบทเรียนใหม่โดยให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ความรู้การวิจัยด้วยการใช้อธิบาย อภิปราย และการศึกษาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้นิสิตเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ต่อมา “ขั้นจัดการ” ผู้สอนให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มและเดี่ยว โดยกำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรวิจัยเพื่อให้ นิสิตฝึกวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหาตามประเด็นหรือหัวข้อที่เรียน ถัดมา “ขั้นแจกแจง” ผู้สอนให้ผู้เรียน นำเสนอผลงานและสะท้อนผลการเรียนรู้ ร่วมกันวิเคราะห์วิจารณ์ และให้นิสิตเขียนอนุทินการเรียนรู้ของตน และสุดท้าย “ขั้นจริงจัง” ผู้สอนให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้โดยให้นิสิตนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาโครงการวิจัยเป็นรายบุคคล นอกจากนี้งานวิจัยของ Wongwichian and Mitranun (2018) เสนอการจัดการเรียน การสอนแบบเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น ใช้กิจกรรม สถานการณ์จำลอง หรือกรณีศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ อภิปรายร่วมกันภายในชั้นเรียน และฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยในประเด็นที่ผู้เรียนสนใจ รวมทั้งสอดแทรกคุณลักษณะนักวิจัยในขณะจัดการเรียนการสอน

ประการที่สอง แนวทางการเสริมสร้างนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ให้สอดคล้องกับทิศทางการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมของประเทศ พบว่า คุณลักษณะของนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ที่ถูกคาดหวังจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย คิดเป็น (head) ปฏิบัติได้ (hand) และใจพร้อม (heart) ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เทียบเคียงและ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพสาขาวิจัย (Research Center, National Institute of Development Administration, 2017) ที่ระบุคุณลักษณะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานของอาชีพ นักวิจัยว่าควรประกอบด้วย ความเป็นผู้นำและการจัดการ ความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เขาวินิจฉัย ความคิดสร้างสรรค์และเป็นระบบ ความคิดเชิงรุก และการจัดการตนเอง จากคุณลักษณะทั้งด้านการคิด การ ปฏิบัติ และจิตใจ เมื่อพิจารณาโอกาสของการพัฒนาเพื่อเสริมความเข้มแข็งของนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ในอนาคต จากต้นทุนเดิมของหลักสูตรนั้นเกี่ยวข้องกับ 2 เรื่อง คือ การบริหารจัดการด้านหลักสูตรให้มีความทันสมัยและ ขยายอาณาบริเวณของพฤติกรรมศาสตร์สู่สาขาอื่น รวมทั้งปรับปรุงการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน ผู้วิจัย มีความเห็นในทิศทางที่สอดคล้อง เนื่องจากมีหลักฐานที่ทำให้เชื่อได้ว่า การบริหารจัดการด้านหลักสูตรและการ บริหารจัดการด้านการเรียนการสอน เป็นระบบกลไกและปัจจัยนำเข้าสำคัญที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี กล่าวคือ

จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษา (Office of the Higher Education Commission, 2017) ได้ระบุมาตรฐาน 3 ด้าน รวม 12 ตัวบ่งชี้ คือ มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต (3 ตัวบ่งชี้) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการการอุดมศึกษา (7 ตัวบ่งชี้) และมาตรฐานด้านการสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ (2 ตัวบ่งชี้) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเจาะเฉพาะไปที่ตัวบ่งชี้ของมาตรฐานด้านการบริหารจัดการการอุดมศึกษา (ด้านพันธกิจของการบริหารการอุดมศึกษา) ตัวบ่งชี้ที่อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรต้องพิจารณาคือ การมีหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ทันสมัย ยืดหยุ่น เน้นการเรียนรู้และสร้างงานด้วยตนเองตามสภาพจริง ใช้การวิจัยเป็นฐาน รวมทั้งมีการประเมินและใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและการบริหารจัดการหลักสูตร

นอกจากนี้เกณฑ์การประเมินคุณภาพระดับหลักสูตรการศึกษาของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network Quality Assurance: AUNQA) ที่พิจารณาคุณภาพภายใน 3 มิติ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต/ผลลัพธ์ ซึ่งปัจจัยนำเข้าในที่นี้เกี่ยวข้องกับคุณภาพของบุคลากรสายวิชาการ คุณภาพของบุคลากรสายสนับสนุน คุณภาพและการสนับสนุนแก่ผู้เรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน โดยรูปแบบเริ่มต้นจากผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การแปลงผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสู่โปรแกรมการศึกษาและวิธีที่จะทำให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ผ่านกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล (ASEAN University Network, 2015) จากเกณฑ์ดังกล่าวมีนัยว่าคณาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรควรออกแบบหลักสูตรและปรับปรุงให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของมีส่วนเกี่ยวข้อง

ส่วนเรื่องการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย มีข้อพึงพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาที่เสนอโดย Dulkasem (2014) ว่า ควรมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างหลักสูตรที่ไม่จำเป็นต้องแบ่งเป็นรายวิชาบังคับหรือวิชาเลือก แต่ให้ออกแบบหลักสูตรเป็น “3 Area” ได้แก่ (1) substantive หรือ content area เป็นรายวิชาทางเนื้อหา ซึ่งจำนวนรายวิชาจะมีมากขึ้นอยู่กับสาขาวิชาแต่ให้ครอบคลุมมิติที่สำคัญและมีความเข้มแข็งทางวิชาการ (2) methodological area เป็นเรื่องเกี่ยวกับเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ substantive area เช่น การคิดเชิงระบบ การคิดเชิงกลยุทธ์ และการคิดเชิงวิพากษ์ เป็นต้น รวมทั้งเทคนิควิธีการทางการวิจัย จำนวนรายวิชาในด้านนี้จะมากขึ้นอยู่กับธรรมชาติของสาขาวิชา และ (3) normative area เป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบคุณธรรมจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชารวมทั้งเกี่ยวกับปรัชญาด้วย ซึ่งจำนวนรายวิชาจะมีมากขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สิ่งสำคัญที่พึงตระหนักในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องให้มีการบูรณาการและมีปฏิสัมพันธ์กันให้มากที่สุด

ประเด็นการปรับปรุงด้านการจัดการเรียนการสอนนั้น มีนักวิชาการที่แสดงทัศนะในประเด็นนี้ไว้ว่า การพัฒนานักวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายทั้งผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษา ทั้งสามกลุ่มจึงเป็นกลุ่มผู้มีส่วนสำคัญร่วมกันพัฒนาการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะบทบาทของผู้สอนในฐานะเป็นตัวแทนการถ่ายทอดของการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ กล่าวคือ ผู้สอนควรใช้เทคนิคการสอนอิง การวิจัย การสอนโดยการแก้ปัญหา การกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และมีทักษะในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ รวมทั้งกระบวนการและกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยควรมีการจัดการเรียนที่พัฒนาจากการวิจัย การสร้างหรือพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง การฝึกทักษะการนำเสนอผลงานวิจัย การอ่านและ

วิพากษ์บทความวิจัย การนำบทความวิจัยที่เผยแพร่มาวิพากษ์เพื่อเรียนรู้ร่วมกัน การสังเคราะห์หรือจัดการความรู้จากบทความวิจัย (Sacchanand, 2011)

ในประเด็นการขยายพรมแดนของพฤติกรรมศาสตร์สู่สาขาอื่น ๆ นั้น สอดคล้องกับทัศนะของ Sacchanand (2011) ที่มองว่า ทิศทางการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษามีลักษณะการบูรณาการและความเป็นสหวิทยาการระหว่างศาสตร์เพิ่มขึ้น มีความเชื่อมโยงระหว่างนักวิชาการและนักวิชาชีพในศาสตร์เดียวกัน และกับนักวิชาการและนักวิชาชีพในศาสตร์อื่น มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานทั้งสถาบันการศึกษา สถาบันทางวิชาชีพ หน่วยงานวิจัย และองค์การที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาคและนานาชาติ จากทัศนะดังกล่าวหลักสูตรที่เรียกตัวเองว่าบูรณาการศาสตร์อย่างพฤติกรรมศาสตร์ควรขยายขอบเขตพรมแดนของตนเองก้าวข้ามสู่พรมแดนของศาสตร์อื่นเพื่อขยายฐานความรู้ทั้งในเชิงลึกและกว้าง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ต้องค้ำความรู้อิงเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ทั้งในมิติกระบวนการพัฒนาและแนวทางเสริมสร้างนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ให้สอดคล้องกับทิศทางการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ซึ่งสามารถใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงหลักสูตรทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2565) โดยเฉพาะการใช้เป็นกรอบพิจารณา กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลให้ตรงกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์ปัจจุบัน ศิษย์เก่า และผู้ผลิตบัณฑิตข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ต้องค้ำความรู้อิงเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ทั้งในมิติกระบวนการพัฒนา และแนวทางเสริมสร้างนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ให้สอดคล้องกับทิศทางการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ดังนั้น ผู้บริหารระดับคณะ สถาบัน สำนัก และคณาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ และสาขาวิชาสังคมศาสตร์อื่น ๆ สามารถนำข้อค้นพบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของสาขาวิชา ดังนี้

ประการแรก ผู้ออกแบบหลักสูตรสามารถประยุกต์ใช้ข้อค้นพบเรื่องกระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์เพื่อจัดกิจกรรมบ่มเพาะทักษะนักวิจัยให้ครอบคลุมทั้งในช่วงการเรียนรายวิชา ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ และการเผยแพร่ผลงานวิจัย โดยอาจออกแบบกิจกรรมเป็น 3 โมดูล ตามช่วงเวลา ได้แก่ โมดูลที่หนึ่ง การพัฒนานักวิจัยรุ่นเยาว์ เหมาะสำหรับนิสิตที่ยังมีรายวิชาเรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน เน้นผลลัพธ์เรื่องทักษะการคิดขั้นสูง (คิดเชิงวิพากษ์ คิดเชิงระบบ คิดเชิงสร้างสรรค์ และคิดเชิงออกแบบ) ผ่านวิธีการเรียนการสอนเชิงรุก เช่น การใช้การวิจัยเป็นฐาน การฝึกประสบการณ์การเรียนรู้ การฝึกเป็นผู้ช่วยวิจัยของอาจารย์ รวมทั้งผู้สอนต้องเน้นการใช้คำถามกระตุ้นความคิด ส่วนโมดูลที่สอง การพัฒนานักวิจัยรุ่นกลาง และโมดูลที่สาม การ

พัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่สู่มืออาชีพ เหมาะสำหรับบัณฑิตที่อยู่ระหว่างการทำปริญญาโทหรือกำลังตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย เน้นผลลัพธ์เรื่องทักษะการอ่านและการเขียน ผ่านวิธีการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติและการเรียนรู้จากกรณีศึกษา ทั้งนี้ให้อยู่ภายใต้การดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทอย่างใกล้ชิด

ประการที่สอง จากข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทมีบทบาทสำคัญในการให้คำชี้แนะทางวิชาการ และสนับสนุนด้านจิตใจโดยเฉพาะการจุดประกายไฟในการทำงาน ดังนั้น ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทที่เริ่มต้นเป็นอาจารย์บัณฑิตศึกษาหรือเพิ่งได้รับมอบหมายให้ควบคุมปริญญาโท ให้ตระหนักถึงบทบาทการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท และส่งเสริมสมรรถนะการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เช่น การตั้งคำถามกระตุ้นความคิด การให้คำชี้แนะ การให้ข้อมูลกระตุ้นการเรียนรู้ (feed up) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) และการให้ข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ต่อยอด (feed forward) เป็นต้น

ประการที่สาม จากข้อค้นพบในประเด็นกระบวนการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์สะท้อนว่าการเรียนรู้ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาต้องเรียนรู้แบบนำตนเองได้ ดังนั้น ผู้เรียนควรปรับวิธีการเรียนรู้ของตนเองจากผู้เรียนเชิงรับสู่ผู้เรียนเชิงรุก (active learner) ทั้งช่วงการเรียนรายวิชาและช่วงการทำปริญญาโท ผู้เรียนไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟังเท่านั้น ต้องอ่านแบบสังเคราะห์ ถามเชิงวิพากษ์ อภิปรายด้วยหลักการ และลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง นอกจากนี้ผู้เรียนควรรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี ทั้งด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ด้านทักษะคัดกรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินข้อมูลได้อย่างเหมาะสม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ประการที่สี่ ผู้เกี่ยวข้องหลักสามารถนำข้อค้นพบเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นความคิด เน้นการปฏิบัติ และหล่อหลอมจิตใจ ไปจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่บัณฑิตหรือปรับแนวทางการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เช่น กิจกรรมพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง กิจกรรมอบรมการเป็นวิทยากรกระบวนการ กิจกรรมการนำเสนอผลงานวิจัยในยุคดิจิทัล (pitching) เป็นต้น ซึ่งถือเป็นการเตรียมความพร้อมทักษะสำคัญให้แก่บัณฑิตที่จะเติบโตสู่การเป็นนักวิจัยมืออาชีพให้มีความรู้เท่าทันแนวโน้มของงานวิจัยแนวหน้าด้านสังคมศาสตร์และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาบุคคลและสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มุ่งหาคำอธิบายเชิงลึกโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา ซึ่งไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อทดสอบหรือพิสูจน์ความเป็นเหตุผลของกระบวนการและผลลัพธ์ของการพัฒนานักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ดังนั้น ผู้สนใจในประเด็นการพัฒนานักวิจัยสามารถนำข้อค้นพบเรื่องกระบวนการพัฒนานักวิจัยที่ให้รายละเอียดของกิจกรรม วิธีการ และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกับข้อค้นพบแนวทางการเสริมสร้างลักษณะนักวิจัย นำไปออกแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมฝึกอบรมทักษะนักวิจัยโดยออกแบบการวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลองหรือใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อเปลี่ยนแปลงหรือเสริมสร้างการทำวิจัยของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาข้อจำกัดของการวิจัยในประเด็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ไมครอบคลุมผู้สำเร็จการศึกษาและผู้สอนในอดีต จึงทำให้ขาดการวิเคราะห์ถึงความต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงด้าน

หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปอาจใช้การวิจัยอนาคต (future research) ขยายมุมมองเกี่ยวกับวิวัฒนาการด้านการจัดการเรียนการสอนในแต่ละยุคสมัยเพื่อให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสู่การฉายภาพทิศทางของหลักสูตรในอนาคตที่สอดคล้องกับสถานการณ์สังคมไทยและสังคมโลก

เอกสารอ้างอิง

- ASEAN University Network. (2015). *Guide to AUN-QA Assessment at Programme Level*. ASEAN University Network Press.
- Bandura, A. (1985). Model of causality in social learning theory. In M. J. Mahoney & A. Freeman (Eds.). *Cognition and Psychotherapy*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4684-7562-3_3
- Boonpen, P. (2007). *Khāniyom sāngsan læ sathānakān kānthamngān thī samphan kap phruttkam kānthamngān wīchāi yāng mī prasitthiphāp khōng bukkhalākōn wīchākān nai sathāban ‘udomsuksā khōng rat* [Creative values and work situations related to efficiency of researchers in government university] (Master’s thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok.
- Dulkasem, U. (2014). *Næothāng phatthanā khunnaphāp kānchatkān suksā radap bandit suksā* [Guidelines for developing the quality of education management in graduate study]. *Journal of Southern Technology*, 7(1), 93-97.
- Iyakorn, S. (2016). *Botbat khōng thīpruksā nai sathāban ‘udomsuksā* [The role of academic advisors in higher education]. *Journal of Nakhonratchasima College*, 10(2), 423-434.
- Jankingthong, K. (2008). *Patchai thī song phon tō kāntham wīchāi khōng ‘āchān mahāwitthayālai nai chāngwat song khla* [Factors affecting university lecturers toward conducting research in Songkhla province]. *Hatyai Academic Journal*, 6(2), 149-158.
- Klayprayong, V. (2015). *Konlawithī kān thāithōt thāng wīchāchīp læ khunnasombat khōng nakwīchāi phīliāng phuā kānsāng nakwīchāi run mai* [Strategies of imparting professionalism and the qualification of the mentor to create a new generation of researchers]. *Hatyai Journal*, 13(2), 167-177.
- Maccoby, E. E. (2016). Historical overview of socialization research and theory. In J. E. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of Socialization* (pp.3-32). The Guilford Press.
- Ma-oon, R. (2016). *Kānchatkān rīan kānsōn nai radap ‘udomsuksā yāng mī prasitthiphāp* [The effective instruction in higher education]. *Journal of Southern Technology*, 9(2), 169-176.
- Michener, H. A., & Delamater, J. D. (1999). *Social Psychology*. Harcourt Brace College Publishers.

- Nakseewee, S., Ratniyom, O., & Cheloh, H. (2010). Chētākhati tō k̄nwichai læ patchai thī 'uā tō k̄natham wichai khōng bukkhalākōn wittthayālai 'Itsalām suksā mahāwittthayālai songkhlānakharin wittthayākhetpattānī [The attitude towards research and the contributory factors in conducting research among staff members of College of Islamic Studies, Prince of Songkla University, Pattani Campus]. *Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities*, 16(3), 513-533.
- National Research and Innovation Council. (2017). (*Rāng*) *Yutthasāt k̄nwichai læ nawattakam hæng chat yīsip pī* (Phō.Sō. 2560-2579) [(Draft) Thailand's 20-Year Research and Innovation Strategy]. Cocoon & Co Company Limited. <https://www.nrct.go.th/การวิจัย/การวิจัย/นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ>
- Office of the Higher Education Commission. (2017). *Keñ mātrathan laksūt radap 'udomsuksā Phō.Sō. sōngphanhārōjhāsippæēt* [Curriculum Standards of Higher Education in 2015] Wongsawang Publishing and Printing Co., Ltd.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2018). *Yutsatchat Phō.Sō. Sōngphanhārōjhoksip 'et-sōngphanhārōjpætsip* (*Chabap prakātratchakitthānubēksā*) [National Strategy (2018-2037)]. https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_PlanOct2018.pdf
- Puseerit, J., Sornsri, S., & Klangsuwan, Y. (2015). Patchai thī song phon tō k̄natham wichai khōng bukkhalākōn saī sanapsanun radap phanakngān patibatkān mahāwittthayālai Maha Sarakham [Factors affecting conducting research supporting personnel in Mahasarakham University]. *Journal of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University*, 34(3), 31-35.
- Research Center, National Institute of Development Administration. (2017). *Krōp nāēkhīt samrap mātrathan 'āchīp læ khunnawuthi wichāchīp sākha wichai* [Conceptual Framework for Standard Occupational Classification and Professional Qualification in the Field of Research]. <http://www.rpqthailand.com/concept.php>
- Sacchanand, C. (2011). K̄nwichai radap bandit suksā kap k̄nphatthanā [Graduate research and development]. *KKU Research Journal*, 11(4), 1-8.
- Sriprom, T. (2011). K̄n wikhro patchai choēng sahet thī mī 'itthiphon tō rāng chūngchai nai k̄natham wichai khōng 'āchān mahāwittthayālai ratchaphat nai ket phak nūa tōn bon [An Analysis of Causal Factors Influencing the Motivation toward Research Work of the Lecturers in the Upper Northern Rajabhat Universities]. *Kasalongkham Research Journal*, 5(2), 6-15.

- Suwannat, J. (2016). Næokhit lak phruttkam sāt læ kånprayukchai nai kån sāng laksūt kånwīchāi [Principles and applications of behavioral sciences to develop curriculum in applied behavioral science research]. In Y. Chaijukul (Ed), *Phruttkam sat: Mummong nai sat thi taektang* [Behavioral Sciences from Diverse Perspectives] (pp.47-57). Rochana Printing.
- Tantisriyanuraks, T., Thisopa, R., & Kriengsinyos, O. (2007). Patchai thī mī phon tō kåntham wīchāi khōng bukkhalakōṅ sathāban theknōyīphrachōṅmklao phranakhōṅnūa [The study of factors affecting on researching of personnel King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok]. *Journal of Technical Education Development King Monkut's University of Technology North Bangkok*, 20(64), 56-63.
- Thongthai, W. (2014). *Kånphatthana rūpbæp kån rīan kånsoṅ phuā soēmsāng khunnalaksana khōng nakwīchāi ‘an phung prasong samrap nisit nai radap bandit suksā* [The development of an instructional model for enhancing graduate students’ desirable researcher characteristics] (Research report). The Thailand Research Fund.
- Traibutra, P., Leekitchwatana, P., & Tungkunanun, P. (2013). Kån wikhro ‘ongprakōp thī songsoēm kåntham wīchāi khōng ‘āchān mahāwitthayālai ‘atsamchan [Factor analysis of promoting research of Assumption University instructors]. *Journal of Industrial Education*, 12(2), 85-94.
- Vanindananda, N. (n.d.). *‘Ekkasan prakop khamson wopo haroipaetsip ‘et kan thaithot thang sangkhom kap phatthanakan khōng manut* [Handout of RB 581 Socialization and Human Development]. Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University.
- Wongwichian, P., & Mitranun, C. (2018). Kånphatthana rūpbæp kån rīanrū phuā soēmsāng khunnalaksana khōng nakwīchāi samrap naksuksā laksūt suksā sāttra bandit sathāban bandit phatthana sin [The development of an instructional model for enhancing bachelor of education program undergraduates’ researcher characteristics of Bunditpatanasilpa Institute]. *Phimoldhamma Research Institute Journal*, 5(2), 81-92.
- Yoddumnern-Attig, B., & Tangchonlatip. (2009). *Kån wikhro khōmūn choēng khunnaphāp: Kånchatkån khōmūn kån tikhwām læ kån hākhwām māi* [Qualitative Data Analysis: Data Organizing, Interpretation and Exploring Meaning]. Institute for Population and Social Research, Mahidol University.